

«Che tut è pli cumplitgà n'ha betg da far be cun la fusiun»

Il chantun Grischun ha actualmain 101 vischnancas. Avant 20 onns eran quai anc 212 vischnancas. Varga 111 vischnancas grischunas han damai fusiunà aifer dus decennis. La finamira che la regenza grischuna ha tschentà l'onn 2011 cun la reforma da las vischnancas e dal territori è d'avair anc 50 vischnancas grischunas. Las fusiuns vegan sustegnidas da L'Uffizi chantunal da vischnancas che accumpogna ils projects da fusiun e rapporta periodicamain dal stan dals projects. A la sava d'in segund rapport cumplexiv ha la FMR discurrì cun il schef da l'Uffizi chantunal da vischnancas, Thomas Kollegger.

MARTIN GABRIEL/FMR

In motiv impurtant per cumenzar in project da fusiun è d'optimar las finanzas communalas. Uschia è per exempel il pe da taglia vegni sbasà en 28 da 32 projects da fusiun fin qua. Be tar duas fusiuns hai dà in augment ed en duas ulteriuras fusiuns è il pe da taglia restà il medem. Sin blers champs han las vischnancas pudì trair a niz sinergias e cunquai spargnar daners. Il chantun Grischun da sia vart ha investì ils ultims 20 onns bundant 190 milliuns francs en fusiuns. In'investiziun che ha tenor l'Uffizi chantunal da vischnancas vali la paina. Ils quints annuals da las vischnancas grischunas mussian che las finanzas sajan sa svilupadas en moda ordvart positiva ils ultims onns. Malgrà quests resuns positivs datti era vuschs criticas che mettan en dumonda las fusiuns insumma. In exempel da l'ultim temp è il NA da la vischnanca da Falera al project da fusiun cun Laax, Sagogn e Schluein. In auter exempel èn las discussiuns entaifer la fusiun da las anteriuras vischnancas da Breil, Vuorz ed Andiastr.

FMR: Vos cumenzais cun la segunda retschertga tar las vischnancas fusiunadas avant che far il segund rapport da las structures communalas. Tgenins èn ils craps da chantun da quest rapport che duai cumparair l'onn proxim?

Thomas Kollegger: Il segund rapport è ina evaluaziun or d'ina perspectiva da temp pli lontana dapi la fusiun. Tranter l'emprima consultaziun tar las vischnancas fusiunadas e la segunda consultaziun stattan tut tenor insaquants onns. Nus vulain uss far ina bilantscha cun in sguard pli approfondà sin dumondas

L'emprim temp è fitg pretensius per ina nova vischnanca fusiunada. Gist per ina administraziun communal è ina fusiun ina sfida.

Thomas Kollegger,
schef da l'Uffizi chantunal da vischnancas

essenzialas sco finanzas, taglias e structures communalas. En quest rapport vai er anc pli fitg per la dumonda da la persistenza. Quai dat lura in maletg dal svilup da la vischnanca fusiunada sur in temp pli lung.

Abstrahà dal rapport che vegn pir fatg: Tge resuns retschavais vos da la vischnanca fusiunada?

Quai dependa da la dumonda avant quants onns che la fusiun è vegnida fatga. L'emprim temp è fitg pretensius per ina nova vischnanca fusiunada. Gist per ina administraziun communal è ina fusiun ina sfida. Fitg blier è d'armonisar ed igl è d'unifitgar las cundiziuns da basa. Las administraziuns ston schliar problems ch'ins n'avess betg stuì schliar senza la fusiun. Tge resuns retschavain nus? Damai, il persunal da las administraziuns fusiunadas è cuntent. Il champ da lavur da mintga singula e mintga singul è pli interessant, perquai che las collavuraturas ed ils collavuratur pon sa concentrar sin lur cumpetenzas-clav. Ultra da quai po il sistem da controlla intern vegnir optimà. Dentant vegni pli pretensius e la res-

Thomas Kollegger, il schef da l'Uffizi chantunal da vischnancas constatescha dapli avantatgs che dischavantatgs entras fusiuns da vischnancas.

FOTO YANIK BÜRKL

ponsabladad crescha. Lavurar en in'administraziun pli gronda è dentant era pli interessant. Resuns positivs datti dentant era davart da las autoritads communalas. D'ordaifer l'administraziun datti paucs ecos. Apparentamain è la populaziun satisfatga da la lavur da las autoritads.

Bleras abitantas e blers abitants èn fitg critics envers fusiuns en general. Quai cunzunt pervia da la burocrazia pli gronda. Co stat quai cun la burocrazia?

Ils gronds problems che vegnan interpretads sco burocrazia datti savens en las tematicas che han era dà da discutir en las gruppas da lavur durant la fusiun. E notabene: Che tut vegn pli cumplitgà n'ha betg da far be cun la fusiun, mabain cun il svilup da nossa societad. Jau hai er gia survegnì resuns che la gliעד fa ozendi blier pli savens recurs cunter decisius e disposiziuns da suprastanza e d'uffizis. Ozendi ha la populaziun era pli bleras pussaivladads da pretender midadas en ina organisaziun communal che pli baud. Jau crai dentant ch'i sa tractia da cas singuls che recloman pervia da la burocrazia en ina vischnanca fusiunada. Jau mez abitesch er en ina vischnanca fusiunada. Jau hai l'impressiun che la vischnanca Alvra porschia dapli pussaivladads per vischinas e vischins che las vischnancas pitschnas da pli baud. Igl è exemplaric co che la vischnanca fusiunada Alvra ha dumagnà la lavur cun il sbuvaditsch da Brinzauls. E mes respect ha era la vischnanca fusiunada da Bregaglia cun ses engaschament suenter la bova da Bondo.

In motiv per dir NA ad ina fusiun èn las bunas finanzas d'ina vischnanca. Daco duess ina vischnanca ch'è bainstanta fusiunar?

La dumonda cun tge struttura ir en l'avegnir, è ina dumonda fitg strategica. Per vischnancas cun paucs daners è la dumonda da dir GEA ad ina fusiun probablmain pli simpla che per ina vischnanca cun bunas resursas finanziarias. Cun la vischnanca da Laax u era cun vischnancas en l'Engiadin'Ota avain nus actualmain dentant era vischnancas cun bunas situaziuns finanziarias che pondereschan da fusiunar. Da las finanzas enà pudessan questas vischnancas restar persulas era vina-

vant. Ma ins sa dumonda tuttina tge avantatgs ch'in avegnir comunabel pudess avair. Tar ils avantatgs tutgan ina meglra situaziun da partenza per la planisaziun locala ubain era blera lavur intercomunala che scroda. Damai, ina fusiun è adina ina evaluaziun dals avantatgs e dischavantatgs. E mintga fusiun ha propi avantatgs e dischavantatgs. Ils avantatgs èn dentant pli gronds, uschiglio na fiss la bilantscha da las fusiuns en il Grischun betg uschè positiva.

«Ozendi ha la populaziun era pli bleras pussaivladads da pretender midadas en ina organisaziun communal che pli baud.»

Thomas Kollegger,
schef da l'Uffizi chantunal da vischnancas

Cun tuttas fusiuns gia fatgas ha il Grischun uss anc 101 vischnancas. Tge è la finamira?

Qua datti ina finamira prest cuntanschida ed ina a lunga vista. L'onn 2011 aveva il Cussegl grond mess sco finamira 100 vischnancas en fin l'onn 2020. E lura datti ina finamira a lunga vista e senza pressiu da temp. Quai fiss da cuntanscher la marca da 50 vischnancas sco en il 19avel tschientaner ch'il Grischun aveva 48 vischnancas giudizialas. Decisiv en l'avegnir n'è betg il dumber, mabain che nus hajan vischnancas cun ina struttura ferma e sauna en tut ils secturs. Da dir è forsa en quest connex ch'il chantun Grischun ha fatg fitg bleras fusiuns ils davos 15–20 onns en cumparegliaziun cun auters chantuns da la Svizra. Il Grischun figurescha en l'emprima part da la tabella dals chantuns cun bleras fusiuns.